

документальної обґрунтованості розміру нестачі або надлишків товарно-матеріальних цінностей і грошових коштів; документальної обґрунтованості оформлення банківських операцій з відкриття рахунків, руху грошових коштів на рахунках та інші [3].

Резюмуючи викладене вище зазначимо, що судова експертиза є найбільш вагомою та кваліфікованою формою використання спеціальних знань у процесі доказування обставин корупційного правопорушення, можливості якої в процесі доказування не вичерпані й потребують комплексного дослідження, удосконалення та розроблення нових способів і методів виявлення, фіксації та вилучення слідів, а також методик їх дослідження.

Список використаних джерел

1. Про запобігання корупції: Закон України від 14 жовт. 2014 р. № 1700-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18>
2. Шрамко О. Можливості судово-економічних експертиз при розслідуванні окремих корупційних злочинів. URL: <file:///C:/Users/1/Downloads/635-1247-1-SM.pdf>
3. Про затвердження Інструкції про призначення та проведення судових експертиз та експертних досліджень та Науково-методичних рекомендацій з питань підготовки та призначення судових експертиз та експертних досліджень: наказ Міністерства юстиції України від 08 жовт. 1998 №53/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0705-98>

Бабкіна Олена Петрівна,

Київське міське клінічне бюро
судово-медичної експертизи, доктор
медичних наук, професор

Савельєва Марина Олександрівна,

Академія Адвокатури України,
кандидат юридичних наук, доцент

ДО ПИТАННЯ ПРИЗНАЧЕННЯ СУДОВО-МЕДИЧНИХ ЕКСПЕРТИЗ

Призначення та проведення судово-медичної експертизи передбачені нормативно-правовою базою, а саме: Кримінальним процесуальним кодексом України (надалі КПК) [1], Законом України «Про судову експертизу» [2], іншими законодавчими актами, міжнародними договорами та угодами про взаємну правову допомогу і співробітництво, що регулюють правовідносини у сфері судово-експертної діяльності та нормативними документами, затвердженими наказами Міністерства охорони здоров'я

(Наказ № 6 «Про розвиток та вдосконалення судово-медичної служби України» та Інструкція, затверджена цим наказом (надалі «Інструкція») [3].

Підстави для проведення експертизи зазначені в ч.1 та ч.2 ст. 242 КПК «1. Експертиза проводиться експертом за зверненням сторони кримінального провадження або за дорученням слідчого судді чи суду, якщо для з'ясування обставин, що мають значення для кримінального провадження, необхідні спеціальні знання. Не допускається проведення експертизи для з'ясування питань права. 2. Слідчий або прокурор зобов'язаний звернутися до експерта для проведення експертизи щодо: 1) встановлення причин смерті; 2) встановлення тяжкості та характеру тілесних ушкоджень; 3) визначення психічного стану підозрюваного за наявності відомостей, які викликають сумнів щодо його осудності, обмеженої осудності; 4) встановлення віку особи, якщо це необхідно для вирішення питання про можливість притягнення її до кримінальної відповідальності, а іншим способом неможливо отримати ці відомості; 5) встановлення статевої зрілості потерпілої особи в кримінальних провадженнях щодо злочинів, передбачених статтею 155 Кримінального кодексу України». Таким чином, відповідно п.1 та п.2 ст.242 КПК сторона кримінального провадження (слідчий, прокурор, керівник органу досудового розслідування, інші) повинна звернутися з клопотанням про призначення експертизи, в т.ч. і судово-медичної, до слідчого судді або суду. Даний порядок призначення судово-медичної експертизи суттєво відрізняється від порядку призначення судово-медичних експертиз до 2012 року, коли достатньо було Постанови слідчого або прокурора. Необхідно також звернути увагу на те, що 15 грудня 2017 року набув чинності закон № 2147-VIII «Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України та інших законодавчих актів», згідно якому положеннями розділу 4 введенні в дію зміни до статей 132-332 ст. КПК України стосовно порядку призначення судово-медичної експертизи померлих. Зазначено, що судово-медичні експертизи у кримінальному провадженні з 16 березня 2018 року повинні проводитися виключно за ухвалою слідчого судді або суду. Відповідно до ст. 243 КПК України експерт, в т.ч. і судовий експерт з правом проведення судово-медичної експертизи за спеціальністю «Судово-медична експертиза», залучається для проведення експертизи за дорученням слідчого судді чи суду, наданим за клопотанням сторони обвинувачення чи захисту.

Слід зазначити, що слідчий суддя самостійно визначає «...експерта, якого необхідно залучити, або експертну установу, якій необхідно доручити проведення експертизи (ч.4 ст.244 КПК). «Експертом у кримінальному провадженні є особа, яка володіє науковими, технічними або іншими спеціальними знаннями, має право відповідно до Закону України «Про судову експертизу» на проведення експертизи і якій доручено провести дослідження об'єктів, явищ і процесів, що містять відомості про обставини вчинення кримінального правопорушення, та дати висновок з питань, які

виникають під час кримінального провадження і стосуються сфери її знань (ст. 69 КПК)». В п. 1.5. «Інструкції» визначено, що «проведення судово-медичних експертиз здійснюється фахівцями державних установ судово-медичних експертиз МОЗ України. Фахівці державних установ судово-медичної експертизи повинні мати вищу медичну (фармацевтичну) або немедичну (біологічну) освіту, освітньо-кваліфікаційний рівень не нижче спеціаліста зі спеціальності «судово-медична експертиза», та отримати кваліфікацію судового експерта». Атестація штатних експертів проводиться експертно-кваліфікаційними комісіями; експерти, що отримали свідоцтво на право проведення судово-медичних експертиз, вносяться до Державного реєстру судових експертів. Результати судово-медичної експертизи оформлюється документом – «Висновок експерта». В ч.1-5, ч.7 ст.101 КПК зазначено, що «1. Висновок експерта - це докладний опис проведених експертом досліджень та зроблені за їх результатами висновки, обґрунтовані відповіді на запитання, поставлені особою, яка залучила експерта, або слідчим суддею чи судом, що доручив проведення експертизи. 2. Кожна сторона кримінального провадження має право надати суду висновок експерта, який ґрунтується на його наукових, технічних або інших спеціальних знаннях...». Структура «Висновку експерта» визначається Правилами проведення окремих видів експертиз (Наказ № 6), Законом «Про судову експертизу», процесуальним законодавством України. Підсумки судово-медичної експертизи складаються на підставі фактичних даних, отриманих у процесі проведення експертизи та аналізу обставин справи, є науково обґрунтованою думкою експерта, сформульованою на підставі результатів виконаної експертизи (п.3.6, 3.7 Інструкції). Слід зауважити, що після набуття чинності вищезазначених змін призначення судово-медичної експертизи померлих з 16 березня 2018 року проводиться виключно за ухвалою слідчого судді (суду) призвело до виникнення деяких складнощів в практичній роботі, незважаючи на те, що ще 28.11.2012 відповідно до статті 238 КПК, ст.71, ст.72 «Основ законодавства України про охорону здоров'я» був затверджений Наказ «Про затвердження порядку взаємодії між органами та підрозділами Національної поліції, закладами охорони здоров'я та органами прокуратури України при встановленні факту смерті людини» з метою врегулювання порядку взаємодії при встановленні факту смерті людини та приведення нормативно-правових актів до вимог законодавства України, який втратив чинність в 2017 році, після набуття чинності Наказу за № 807/1193/279 від 29.09.2017 (надалі Наказ) [4]. В п. 5 розділу IV Наказу зазначено, для проведення судово-медичної експертизи обов'язково направляють трупи (частини трупів) людей: з ознаками насильницької смерті або підозри на таку смерть; смерть яких настала раптово або при нез'ясованих обставинах; смерть яких настала поза місцем їхнього проживання; особу яких не встановлено. Згідно із пунктом 3 розділу II Наказу «Про затвердження ...» у разі смерті людини за місцем її проживання без ознак насильницької смерті або підозри на таку на місце події виїжджає

лікар чи фельдшер закладу охорони здоров'я, який констатує факт смерті, проводить огляд трупа, за результатами якого інформує органи Нацполіції та адміністрацію закладу охорони здоров'я про можливість встановлення причини смерті без патологоанатомічного розтину та видачі лікарського свідоцтва про смерть.

Таким чином, враховуючи всі зміни до КПК України, інших нормативних документів, наказів, деякі непорозуміння були усунені і відповідно, надані роз'яснення щодо обов'язкових випадків проведення судово-медичної експертизи. Але, враховуючи те, що після затвердження у 1995 році Наказу № 6, який регламентує діяльність судово-медичної служби в Україні, відбулися значні зміни як в КПК України, так і в Законі України «Про судову експертизу», існує необхідність приведення у відповідність до чинного законодавства наказу МОЗ України від 17 січня 1995 року № 6 «Про розвиток та вдосконалення судово-медичної служби України» (зі змінами).

Список використаних джерел

1. Кримінальний процесуальний кодекс України (КПКУ), 2019. – URL: https://urist-ua.net/кодекси/кримінальний_процесуальний.
2. Про судову експертизу: Закон України (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1994, № 28 із змінами і доповненнями, внесеними законами України (Документ 4038-XII, чинний, поточна редакція – Редакція від 01.01.2019, підстава – 2629-VIII).
3. Наказ № 6 «Про розвиток та вдосконалення судово-медичної служби України» від 17.01.1995 р., зареєстрований Міністерством юстиції України 26.07.1995 р за № 248/784 (зі змінами).
4. Наказ № 807/1193/279 від 29.09.2017 зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 24.10.2017 за № 1299/31167 «Про затвердження порядку взаємодії між органами та підрозділами Національної поліції, закладами охорони здоров'я та органами прокуратури України при встановленні факту смерті людини».

Бандурко Віталій В'ячеславович,
судовий експерт Кропивницьке
відділення Київського науково-
дослідного інституту судових
експертиз Міністерства юстиції
України

БУТИ ЧИ НЕ БУТИ, ВИСНОВКУ ЕКСПЕРТА З ПОЧЕРКОЗНАВСТВА